

Enheten för strategi och samordning (ST)

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Betänkandet SOU 2020:55 Innovation genom information

Sammanfattning

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ser överlag positivt på utredningens förslag till ny lag för att genomföra öppna data-direktivet i svensk rätt.

MSB vill dock betona vikten av att det samtidigt som lagen införs görs en reell satsning på informationssäkerheten i den offentliga förvaltningen i Sverige. Tillgängliggörandet av öppna data måste ske på ett medvetet, riskbaserat, säkert och robust sätt. En förutsättning för detta är att organisationerna bedriver ett systematiskt informationssäkerhetsarbete och har tillgång till relevant stöd. Risken är annars stor att antalet informationssäkerhetsincidenter med allvarliga konsekvenser kommer att öka i takt med ökat tillgängliggörande och nyttjande av information.

MSB anser också att samtliga i direktivet upptagna undantag även bör återspeglas i författningsförslagets undantagsparagraf.

Öppna data och informationssäkerhet

MSB instämmer i utredningens bedömning att samtidigt som det finns stora värden i en ökad tillgång till information, särskilt i form av öppna data, kan risker för den personliga integriteten och andra skyddsintressen uppstå när information tillhandahålls i digitala format i större omfattning, vilket ger utökade möjligheter till samkörning, bearbetning och förädling.

Framgången i genomförandet av direktivet bygger uteslutande på tillförlitligheten hos de öppna data som kommer från offentliga institutioner. Utöver detta är det rimligt att anta att effektivisering genom en ökad grad av automation också möjliggörs, exempelvis genom ökat utnyttjande av olika AI-lösningar.

Den parallella utvecklingen med bl.a. ökad lagrings och bearbetningskapacitet från molntjänster, ökad insamlings- och fysisk styrningskapacitet genom IoT, ökad kapacitet i överföringen genom 5g och förfinad aggregering och analys genom AI-tillämpningar sätter nya ramar för hur öppna data kan hanteras och utnyttjas. Kraven på tillgänglighet och riktighet kommer sannolikt att öka i flera avseenden, samtidigt som bedömningsgrunden för vad som är känsligt ur ett konfidentialitetsperspektiv blir allt svårare.

I flera fall kommer det sannolikt vara en komplex och grannlaga utmaning för enskilda verksamheter att bedöma det samlade beroendet till och behovet av skydd för den egna organisationens tillgängliggjorda data. Med anledning av detta följer ett stort ansvar för de

Datum
2020-12-15

Ärendenr
2020-12389

som ska tillhandahålla öppna data att arbeta systematiskt med informationssäkerheten rörande konfidentialitet, tillgänglighet och riktighet.

Myndigheterna förväntas idag själva genomföra omvärldsanalyser, identifiera externa intressenter som kan påverkas av den egna verksamhetens informationssäkerhet, genomföra en informationsklassning och värdera konsekvensen av felaktig hantering av information som ska publiceras.

Myndigheterna ska också kunna genomföra en riskanalys för att identifiera problem, åtgärder och konsekvenser vid exempelvis publicering av öppna data. Dessa uppgifter kommer att försvåras av en förmodat växande mängd offentliga uppgifter som görs maskinläsbara och publiceras digitalt från flera aktörer.

MSB menar att det idag saknas en adekvat struktur och tillräckligt god koordinering inför de framtida utmaningar som offentlig förvaltning och det övriga samhället står inför kring öppna data, digitalisering och automation av viktiga samhällsfunktioner och befintliga brister i det systematiska informationssäkerhetsarbetet.

Som beskrivits ovan ökar samhällets behov av, och kraven på, det gemensamma arbetet med informations- och cybersäkerhet i takt med digitaliseringen. MSB bedömer att det behövs en samordnande roll med ett mer praktiskt och aktivt deltagande i pågående offentliga utvecklingsprojekt på digitaliseringsområdet. Inte minst för att säkerställa att informations- och cybersäkerhet byggs in redan från början.

Behovet av att MSB intar en mer aktiv roll i digitaliseringsarbetet har tydliggjorts i de regeringsuppdrag om att etablera ett nationellt ramverk för grunddata inom den offentliga förvaltningen (I2019/03307/DF), respektive uppdraget att etablera förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informationsutbyte (I2019/03306/DF), som Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) ansvarar för. Att MSB intar en sådan roll efterfrågas och förutsätts av andra myndigheter. MSB gör även bedömningen att en sådan ökad insats kommer att göra faktisk skillnad för säkerheten i den digitala infrastrukturen och de digitala tjänster som nu byggs upp i samhället.

MSB skulle i en sådan roll inte överta något informationssäkerhetsansvar från någon annan aktör, utan arbeta samlat med stöd för kravställning, samverkan, inriktning, uppföljning, kunskapsutveckling samt följa den tekniska utvecklingen inklusive standardiseringsarbetet och identifiera nya åtgärdsbehov. En sådan aktiv roll kräver ett tillskott av resurser för att bygga tillräcklig förmåga för utökad analys och omvärldsbevakning, praktiskt deltagande i digitaliseringsprojekt, utökad samverkan med andra myndigheter, aktivt deltagande i internationell och nationell standardisering, samt ytterligare arbete med uppföljning.

Utan en samtidig satsning på koordinering och utveckling av informationssäkerheten i Sveriges offentliga förvaltning ser MSB flera risker med att genomföra utredningens förslag.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Postadress:
651 81 Karlstad

Telefon: 0771-240 240
Fax: 010-240 56 00

registrator@msb.se
www.msb.se

Org.nr: 202100-5984

Datum
2020-12-15Ärendenr
2020-12389

Lagens tillämpningsområde

I direktivets artikel 1.2 räknas de handlingar upp som direktivet inte ska tillämpas på. Undantagna från tillgång är bl.a. handlingar med hänsyn till skyddet av personuppgifter, den nationella säkerheten, försvaret eller den allmänna säkerheten, insynsskydd för statistiska uppgifter, insynsskydd för kommersiella uppgifter (inklusive affärs-, yrkes- eller företagshemligheter) och känslig information om skydd av kritisk infrastruktur.

Motsvarande undantag finns inte upptagna i 1 kap. 4 § författningsförslaget som förefaller vara en uttömmande uppräknning. Den nationella säkerheten nämns visserligen i syftesparagrafen (1 kap. 1 §) men med beaktande att paragrafens utformning och vikten av tydlighet i en lag som till sin natur är tänkt att hanteras parallellt med svensk grundlag, är det MSB:s uppfattning att samtliga i direktivet upptagna undantag även bör återspeglas i författningsförslagets undantagsparagraf.

Tillgängliggörande av information

Av 2 kap. 1 § författningsförslaget framgår att en myndighet eller ett offentligt företag på eget initiativ bör göra information tillgänglig, om det inte är olämpligt med hänsyn till skyddet av personuppgifter eller kritisk infrastruktur eller med hänsyn till Sveriges säkerhet eller informationssäkerhet i övrigt. Av 4 kap. 6 § framgår att bestämmelserna i 4 kap. 1–4 §§ inte får tillämpas om det är olämpligt med hänsyn till skyddet av personuppgifter eller om det i annan författning anges att information inte får tillhandahållas i visst format.

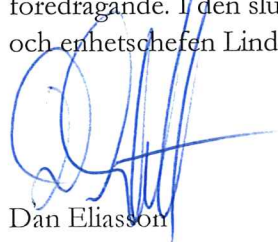
Paragrafen framhålls genomföra direktivets artikel 1.4. som endast är en upplysning om subsidiaritet. Placeringen av 6 § under rubriken Krav på format kan ifrågasättas om syftet endast är att implementera artikel 1.4.

Därtill är skyddet av personuppgifter endast en av flera uppgifter i en handling som kan komma att hindra ett tillhandahållande helt eller delvis på grund av olämplighet. MSB vill betona vikten av att inte bortse från uppgifter som rör den nationella säkerheten och informationssäkerheten i övrigt. Paragrafens innehåll bör korrelera med innehållet i 2 kap. 1 § alt. göras uppgiftsneutral.

Avgiftsprinciper och redovisning av avgifter

MSB avstår från att yttra sig över förslagen rörande avgiftsprinciper och redovisning av avgifter då förslaget till förändringar i avgiftsförordningen ännu inte finns framtaget. Detta kapitel och eventuella förändringar av förordningen måste bedömas tillsammans.

I detta ärende har generaldirektör Dan Eliasson beslutat. Andreas Häll har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschefen Åke Holmgren, och enhetschefen Linda Ericson deltagit.

Dan Eliasson

Andreas Häll

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Postadress:
651 81 Karlstad

Telefon: 0771-240 240
Fax: 010-240 56 00

registrator@msb.se
www.msb.se

Org.nr: 202100-5984